

Dodatečné projednání dědictví

Prohlášení o odmítnutí nebo neodmítnutí dědictví se vztahuje na celé dědictví po zůstaviteli, tedy i na majetek nově objevený.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 1131/2003, ze dne 11.5.2004)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci dědictví po J. M., za účasti: A) G. M. a B) J. M., zastoupených advokátem, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 1 D 1145/92, o dovolání Ing. arch. J. P., zastoupené advokátem, proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. února 2003, č. j. 24 Co 31/2003-268, tak, že dovolání zamítl.

Z odůvodnění :

Rozhodnutím ze dne 13.2.1992, č.j. 1 D 462/91-75, bývalé Státní notářství pro Prahu 1 určilo obecnou cenu majetku J. M., zemřelého dne 5.4.1991 (dále též jen „zůstavitel“), částkou 2.409.111,50 Kč, výši dluhů částkou 6.389,- Kč a čistou hodnotu dědictví částkou 2.402.722,50 Kč (výrok I.) a schválilo dohodu o vypořádání dědictví po zůstaviteli, podle které pozůstalá manželka G. M. „nabývá veškerý majetek do dědictví patřící, zejména vklady na cestovních vkladních knížkách, na vkladních knížkách, na devizovém účtu, předměty z drahých kovů, bytové zařízení, nemovitý majetek a uměleckou pozůstalost včetně veškerých absolutních autorských práv s tím, že odpovídá za veškeré dluhy dědictví - pohřební náklady“ a pozůstalý syn J. O.-M. „nenabývá z dědictví ničeho“ (výrok II.). Při posouzení dědického práva vycházel ze závěru, že dědici zůstavitele jsou ze zákona jeho manželka G. M. a syn J. O.-M.

Rozhodnutím (správně usnesením) ze dne 25.6.1993, č.j. 1 D 1145/92-120, Obvodní soud pro Prahu 1, který od 1.1.1993 převzal vedení řízení o dědictví po zůstaviteli (srov. čl. II bod 1 zákona č. [263/1992](#) Sb.), určil „obecnou cenu majetku zůstavitele částkou 2.429.411,70 Kč, z toho nově najevo vyšlého majetku 20.300,20 Kč“, výši dluhů částkou 6.389,- Kč a čistou hodnotu dědictví částkou 2.423.022,70 Kč (výrok I.) a schválil dohodu o vypořádání dědictví, podle které pozůstalá manželka G. M. „nabývá veškerý nový majetek z bezpodílového spoluvlastnictví manželů do dědictví patřící, a to pohledávku zůstavitele vůči pozůstalé manželce při vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů ve výši 20.300,20 Kč“ a pozůstalý syn J. O.-M. „nenabývá z nového majetku ničeho“ (výrok II.). Při posouzení dědického práva vycházel ze závěru, že dědici zůstavitele jsou ze zákona jeho manželka G. M. a syn J. O.-M.

Usnesením ze dne 28.2.2003, č. j. 24 Co 31/2003-268, Městský soud v Praze odmítl odvolání Ing. arch. J. P. proti usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 25.6.1993, č.j. 1 D 1145/92-120. Vycházel ze závěru, že Ing. arch. J. P. nebyla oprávněna k odmítnutému odvolání, neboť nebyla účastnicí řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstaviteli; že „okruh účastníků nelze posuzovat odchylně na základě dědického práva, které vyšlo najevo (jako důvodné) až po pravomocném ukončení dědického řízení“.

Proti usnesení odvolacího soudu podala Ing. arch. J. P. dovolání. Přípustnost dovolání dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř. „ve znění platném před novelou zák. č. [30/2000](#) Sb.“ s tím, že jí „jako účastnicí řízení byla postupem soudu odňata možnost jednat před soudem“, když jí „notář a později soud při rozhodování o jejím účastenství“ nepoučili o jejich procesních právech a povinnostech, ač „k prokázání, že je dědičkou, v úvodu roku 1992 předložila důkazy, které svědčily o jejím právu stát se účastnicí řízení“. Dále namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, když odvolací soud dospěl k závěru, že není účastnicí řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstaviteli, i když je dcerou zůstavitele (poukazuje přitom na náleze Ústavního soudu České republiky ze dne 12.1.2000, sp.zn. II. ÚS 421/99); že soud při svém rozhodování zcela opomenul to, že „závisí-li rozhodnutí o dědickém právu na zjištění sporných skutečností, odkáže soud toho z dědiců, jehož právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou“. Navrhla, aby Nejvyšší soud České republiky zrušil dovoláním napadené usnesení odvolacího soudu a aby zrušil také usnesení soudu prvního stupně ze dne 25.6.1993, č.j. 1 D 1145/92-120, a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

G. M. a J. M. ve vyjádření k dovolání Ing. arch. J. P. navrhli, aby dovolání bylo odmítnuto.

Vzhledem k tomu, že pro postup soudu prvního i druhého stupně v řízení o dědictví je určující okamžik smrti zůstavitele (srov. § 106 odst.3 zákona č. [95/1963](#) Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád), čl. II bod 2 zákona č. [134/1982](#) Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád), čl. III bod 10 písm. b) zákona č. [519/1991](#) Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád a notářský řád, čl. II bod 2, část věty před středníkem zákona č. [263/1992](#) Sb., kterým se mění a doplňuje občanský soudní řád, Část dvanáctou, Hlavu I, bod 12. a 15. zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dále jen „zákon č. [30/2000](#) Sb.“) a zůstavitel J. M. zemřel dne 5.4.1991, řídí se řízení o dědictví po tomto zůstaviteli i v současné době zákonem č. [95/1963](#) Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád), ve znění zákonů č. [158/1969](#) Sb., č. [29/1978](#) Sb. a č. [134/1982](#) Sb. (dále též jen „not. ř.“) a dovolání je třeba v posuzovaném případě projednat a rozhodnout (srov. Část dvanáctou, Hlavu I, bod 17. zákona č. [30/2000](#) Sb.) podle „dosavadních právních předpisů“, tj. podle Občanského soudního řádu ve znění účinném do 31.12.2000 (dále jen „o.s.ř.“).

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že jde o usnesení, proti kterému je podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. e) o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Ing. arch. J. P. v dovolání namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, když odvolací soud dospěl k závěru, že není účastníci řízení o dědictví po zůstaviteli, i když je dcerou zůstavitele.

Podle ustanovení § 28 not. ř. jsou účastníky řízení o dědictví ti, o nichž lze mít důvodně za to, že jsou zůstavitelovými dědici, a není-li takových osob, stát. Věřitel zůstavitelův je účastníkem řízení v případě § 39 not. ř., v případě, kdy se vypořádává jeho pohledávka, a při likvidaci dědictví. V řízení podle § 32 not. ř. je účastníkem řízení pouze ten, kdo se postaral o pohřeb (§ 32 odst. 2 not. ř.).

Podle ustanovení § 47 not. ř., objeví-li se po právní moci rozhodnutí, jímž bylo řízení o dědictví skončeno, nějaký zůstavitelův majetek nebo dluh, provede státní notářství o tomto majetku dědické řízení.

Podle ustanovení § 48 not. ř. rozhodnutí státního notářství nebrání, mimo případ, kdy byla provedena likvidace dědictví, tomu, kdo nebyl účastníkem dědického řízení, z něhož rozhodnutí vzešlo, aby se domáhal svého práva v občanském soudním řízení.

Podle ustanovení § 485 odst. 1 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanský zákoník, ve znění před 1.1.1992 (dále jen „obč. zák.“) [§ 868 občanského zákoníku], zjistí-li se po projednání dědictví, že oprávněným dědicem je někdo jiný, je povinen ten, kdo dědictví nabyt, vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má, podle zásad o neoprávněném majetkovém prospěchu tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice.

Účastníky řízení o dědictví jsou navrhovatel (srov. § 27 odst. 1 not. ř.) a ti, které zákon za účastníky označuje (§ 90, § 25 o.s.ř.). Zákon účastníky řízení o dědictví označuje v ustanovení § 28 o.s.ř. Účastenství v dědickém řízení v tomto případě odráží hmotné dědické právo a směřuje k tomu, aby byla zjištěna osoba, která skutečně vstoupí do práv a povinností zůstavitele, popřípadě aby bylo zjištěno, že zůstavitel nemá dědice, který by nabyt dědictví, a že proto dědictví musí ve smyslu § 462 obč. zák. připadnout státu.

Projednání dědictví končí právní mocí rozhodnutí o zastavení dědického řízení (§ 32 not. ř.), právní mocí rozhodnutí o dědictví (§ 38 až § 40, § 42 not.ř.) nebo pravomocným skončením likvidace dědictví (§ 43 až § 45 not.ř.). Ukáže-li se, že zůstavitel zanechal majetek, který nebyl v původním dědickém řízení znám, je nezbytné projednat dědictví i ohledně tohoto nově najevo vyšlého majetku. Řízení o dodatečném projednání dědictví se zahajuje na návrh nebo i bez návrhu. Bez návrhu zahájí státní notářství (nyní soud) řízení vždy, dozví-li se, že zůstavitel zanechal nějaký majetek, který dosud nebyl znám, a nebyl-li podán návrh na zahájení tohoto řízení. Možnost dodatečného projednání majetku patřícího zůstaviteli není časově omezena. Vyjde-li i po skončení dodatečného dědického řízení najevo další, dosud neznámý zůstavitelův majetek, postupuje se ohledně tohoto majetku znovu podle § 47 not. ř.

Důvodem dodatečného dědického řízení není vadné skutkové zjištění, které mohlo mít vliv na rozhodnutí, jímž bylo původní dědické řízení skončeno, ani porušení procesních zásad při jednání a rozhodování ve věci, ale neúplnost skutkových podkladů týkajících se jen rozsahu zůstavitelova majetku a dluhů, která se správnosti původního

rozhodnutí nedotýká. Řízení o dodatečném projednání dědictví, na rozdíl od obnovy řízení, neotvírá věc již jednou pravomocně skončenou, ale naopak navazuje na výsledky dosavadního dědictvého řízení, vychází z nich a v ničem do stavu jimi vytvořeného nezasahuje. Prohlášení o odmítnutí nebo neodmítnutí dědictví se vztahuje na celé dědictví po zůstaviteli, tedy i na majetek nově objevený. V řízení o dodatečném projednání dědictví je proto okruh účastníků (s výjimkou případů, kdy bylo původní dědictvé řízení zastaveno podle § 32 not. ř. a nově najevo vyšlý majetek takového opatření již neodůvodňuje) fixován pouze na ty, kteří byli účastníky řízení, z něhož rozhodnutí, kterým bylo původní dědictvé řízení skončeno, vzešlo (srov. § 48 not.ř.), eventuálně na jejich právní nástupce. Objevení dalšího zůstavitelova majetku nemůže být totiž příležitostí k tomu, aby ten, kdo nevyužil nebo dokonce již promeškal možnost domáhat se svého práva v občanském soudním řízení cestou žaloby na vydání dědictví (hereditatis petitio) [srov. § 48 not.ř., § 105, § 485 až § 487 obč. zák.], dosáhl touto cestou uspokojení svého případného nároku na dědictví nebo jeho část (srov. např. rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 26.10.1983, sp.zn. 10 Co 321/83, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 44, ročník 1986).

V posuzovaném případě bylo - jak výše uvedeno - původní (tj. první) řízení o dědictví po zůstaviteli skončeno rozhodnutím bývalého Státního notářství pro Prahu 1 ze dne 13.2.1992, č.j. 1 D 462/91-75 (právní moci toto rozhodnutí nabylo dne 13.2.1992). Při posouzení dědictvého práva tehdy státní notářství vycházelo ze závěru, že dědici zůstavitele jsou ze zákona jeho manželka G. M. a syn J. M. Z obsahu spisu je přitom patrné, že existence dalšího zůstavitelova dítěte, tj. Ing. arch. J. P., nebyla státnímu notářství v době vydání uvedeného rozhodnutí známa.

Z výše uvedeného vyplývá, že odvolací soud postupoval správně, když odvolání podané Ing. arch. J. P. proti usnesení vydanému soudem prvního stupně v řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstaviteli odmítl jako odvolání podané osobou k takovému úkonu neoprávněnou [§ 218 odst. 1 písm. b) o.s.ř.], neboť Ing. arch. J. P. nebyla účastnicí původního (tj. prvního) řízení o dědictví po zůstaviteli.

Pokud dovolatelka v této souvislosti poukazuje na nález Ústavního soudu České republiky ze dne 12.1.2000, sp.zn. II. ÚS 421/99, je na místě uvést, že se nejedná o poukázání případné, neboť v uvedeném nálezu otázka účastenství v řízení o dodatečném projednání dědictví není řešena.

Ing. arch. J. P. v dovolání dále namítá, že soud při svém rozhodování zcela opomenul to, že „závisí-li rozhodnutí o dědictvé právu na zjištění sporných skutečností, odkáže soud toho z dědiců, jehož právo se jeví jako méně pravděpodobné, aby své právo uplatnil žalobou“. Tato námitka není opodstatněná.

Podle ustanovení § 18 not. ř., nemůže-li státní notářství rozhodnout proto, že jeho rozhodnutí závisí na skutečnosti, jež zůstala mezi účastníky sporná i po šetření provedeném státním notářstvím k jejímu objasnění, a není-li možno dosáhnout mezi účastníky dohody, přeruší státní notářství řízení až do rozhodnutí o sporné skutečnosti v soudním, popřípadě v jiném řízení. Nepodá-li účastník, jemuž to státní notářství uložilo, ve stanovené lhůtě návrh na takové rozhodnutí, státní notářství v řízení pokračuje a rozhodne i o této skutečnosti.

Z výše uvedeného vyplývá, že postup podle ustanovení § 18 not. ř. je na místě pouze tehdy, nemůže-li státní notářství rozhodnout proto, že jeho rozhodnutí závisí na skutečnosti, jež zůstala sporná mezi účastníky řízení. Vzhledem k tomu, že Ing. arch. J. P. není - jak výše uvedeno - účastnicí řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstaviteli, je - logicky vzato - vyloučeno, aby mezi ní a ostatními dědici zůstavitele mohl vzniknout spor vyžadující postup podle ustanovení § 18 not. ř.

Ing. arch. J. P. v dovolání také namítá, že jí „jako účastníci řízení byla postupem soudu odňata možnost jednat před soudem“, když jí „notář a později soud při rozhodování o jejím účastenství“ nepoučili o jejích procesních právech a povinnostech, ač „k prokázání, že je dědičkou, v úvodu roku 1992 předložila důkazy, které svědčily o jejím právu stát se účastnicí řízení“. Tato námitka rovněž není opodstatněná.

Podle ustanovení § 237 odst.1 písm. f) o.s.ř. je dovolání přípustné proti rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže účastník řízení byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem.

Odnětím možnosti jednat před soudem se ve smyslu citovaného ustanovení rozumí postup soudu, jímž znemožnil účastník řízení realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád dává (např. právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhopvat důkazy apod.).

Protože státnímu notářství nebyla v době vydání původního (tj. prvního) rozhodnutí o dědictví po zůstaviteli existence dalšího zůstavitelova dítěte, tj. Ing. arch. J. P. známa, a protože v následném řízení o dodatečném projednání dědictví po zůstaviteli soudy vycházely ze správného závěru, že Ing. arch. J. P. není účastnicí tohoto

řízení, je pojmově vyloučeno, že by jí mohla být „jako účastníci řízení“ nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem [§ 237 odst. 1 písm. f) o.s.ř.].

Z uvedeného vyplývá, že usnesení odvolacího soudu je, z hlediska důvodů, pro které bylo proti tomuto usnesení podáno dovolání, správné. Protože nebylo zjištěno, že by usnesení odvolacího soudu bylo postiženo vadou uvedenou v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř., nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání Ing. arch. J. P. podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)
- [Nepřiměřená délka řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výše výživného \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Výživné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Započtení pohledávek \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)